

AZ ISKOLA HÁTRÁNYKOMPENZÁLÓ SZEREPÉVEL KAPCSOLATOS VÉLEMÉNYEK A SZEGEDI DESZEGREGÁCIÓS INTÉZKEDÉSBEN ÉRINTETT ISKOLÁK PEDAGÓGUSAI KÖRÉBEN

Szűcs Norbert *, Fejes József Balázs **

* SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet

** SZTE BTK Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: pedagóguskutatás, hátrányos helyzet, deszegregáció

A hazai oktatás számos problémája vezethető vissza iskolarendszerünk világviszonylatban is kiemelkedően szelektív működésére. Az utóbbi években a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók szegregációjának mérséklése érdekében előremutató kezdeményezések indultak, több fenntartó hozzálátott az adott településen működő szegregált intézmény felszámolásához, ugyanakkor rendkívül kevés információval rendelkezünk ezen intézkedések következményeiről, támogatottságáról. Így kevésbé ismertek a deszegregációs, integrációs folyamatokhoz kötődő pedagógusi vélemények, jóllehet e törekvések sikere jórészt a folyamat közvetlen résztvevőin, a pedagógusokon múlik.

Munkánk célja a szegedi deszegregációs intézkedésben érintett általános iskolákban oktató pedagógusok véleményének feltárása, egyrészt az iskola hátránykompenzáló szerepét, másrészt a konkrét deszegregációs folyamat megítélését illetően, valamint a hátrányos helyzetű tanulók oktatásával kapcsolatos gondolkodás és a deszegregációs intézkedés támogatottsága közötti összefüggések feltérképezése.

Vizsgálatunkban 10 intézmény 333 pedagógusa vett részt. Az adatgyűjtés kérdőív segítségével történt, mely tartalmazott kérdéseket az iskola társadalmi funkcióira, a hátrányos helyzetű és roma tanulók iskolai kudarcainak okaira, a szegregáció következményeire, az integráció céljaira, valamint a szegedi deszegregációs intézkedés lebonyolítására vonatkozóan.

Eredményeink szerint a kérdezettek közel 90 százaléka kulcsfontosságúnak tartja az iskola szerepét az esélyegyenlőség megteremtésében, a családi hátrányok kompenzálásában, ugyanakkor a pedagógusok gondolkodásában ez általában nem kapcsolódik össze az oktatási integráció kérdéskörével. A tanárok többsége nincs tisztában a szegregáció kedvezőtlen következményeivel, ezzel kapcsolatban a jogszabályoknak való megfelelést (47%) a roma tanulókkal kapcsolatos előítéletek növekedését (18%) említik, míg az alacsonyabb oktatási minőséget a válaszadók alig 15%-a jelölte meg. Ezen eredmények előrevetítik, hogy a szegedi deszegregációs intézkedést a válaszadók kevesebb, mint egyharmada tartotta valóban szükséges döntésnek, s legfeljebb ennyien internalizálták az integrált oktatás filozófiáját. A pedagógusok egy részénél kitapintható az iskolai problémák etnicizálása, illetve a „pedagógiai fatalizmusnak” nevezett jelenség, amely az iskola korlátozott lehetőségeire utal a hátránykompenzálás területén, és számos további válasszal összefüggésben a hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos nézetek egyik sarokpontjaként jelenik meg.

Munkánk egyrészt további deszegregációs folyamatok előkészítéséhez, lebonyolításához adhat támpontokat, másrészt a tanárképzésben, -továbbképzésben hasznosítható az iskola hátránykompenzáló szerepével kapcsolatos oktatás hatékonyságának növelése érdekében.